



ХАҤЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҤ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

КЫАЙЫҤ ПАРАДА



Улуу Кыайыҥ күнүнэн!

Күндү Саха сириг олохтоохторо!

Саха Республикатын салааларын аатыгастарын эһиги Улуу Кыайыҥ бырааһынньыгынан эрдэлэһини!

64 сыл аннараа өттүгэр күүттүүдэх Кыайыҥ кэлбитэ. Элбэх охсуштаах Советскай норуот үтүс сыранан уонна элбэх сүтүктээх төрөөбүт дойдутун өстөөх кимин кииригилтэн көмүскэбитэ, аан дойдуну фашизмтан босхолообута. Советскай Союз норуоттара биир сомор буолуу, күүстээх санаа, сырдык идеалларга итгэл күүһүнэн кыайыптара.

Бир түгэн тирээн кэлбитигэр Советскай норуот сонно Ийэ дойдуну көмүскүүр уоттаах кыргыһыга туруспута. Ханнык да ыараханы аахсыбакка, кыайыга күннэри-түүннэри дьулуспута. Билиги Ийэ дойдуну көмүскэбиттэр, кыргыһы хонууттар геройдуу охтубуттар, күүстэрин харыстаабакка тыаһы бөрөгүтүгэ үлээбиттэр ааттарын хаһан даҕаны умнуохпун суоҕа. Дьыл-халук ааһыаҕа, көлүөнэни сана көлүөнэ солбуйуоҕа, ол эрэри ыам ыйын 9 күнэ маҕдыл норуот ким туттуутун, байыаһы албан аатыры уонна килбизинээх буолуу бэлэтигэр хаалыаҕа.

Билиги республикабыт чулуу уолаттарынан - Аҕа дойдуга Улуу сэриигэ салааларын аатынан ким туттуон туттар. Сэриг сылларыгар Саха сиригтэн 62 тыһыынычтан тахса салаат Ийэ дойдуга ытык эһиги төлөөбүтэ. Билиги биир дойдулаахтарбыт сэриг беры фронттарыгар геройдуу кыргыһытара, 25 буюулуҕа государство үрдүкү наараадата - Советскай Союз Геройун үрдүк аата иҥэрмиллбитэ, бээс кили Албан аат орденнэн толору кавалера буолбута.

Билиги ытык изэспит - ветераннар олохторо нус-хас уонна үөрүү аргыстаах буоларын, өрүү сылаас сыһыан уонна болсумто кинигэр сыдыалларын туһутар кыаллары барытын сөгөрүү. Эбээһинэспит - кэлэр көлүөнэлэр Аҕа дойдуга Улуу сэриигэ салааларын хорсун-хөдүүтөр быһыыларын өрүү өйдүү-саныы уонна ытыктыы сыдыалларын, кыайылаах буюулар ааттарынан ким тутталларын ситиһи.

Саха сириг олохтоохторо! Эһиги дьолу, эйэни уонна үтүөнү баҕарыһы! Кыайыҥ күнүнэн!

СР Президентэ Вячеслав Штыров.

СИА ИЙТИННЭРЭР

ДЬОКУУСКАЙ. Ыам ыйын 9 күнүгэр республикаҕа "Бир ныгыл Россия" БР III тарыһын ыһыгыт "Георгиевская лентэ" акцията түмүктэннэ. Бырааһынньыктааҕа мотингэ Улуу Кыайыҥ уһансыбыттары сэргэ "Бир ныгыл Россия" Саха сиригэ салаатын бэрэстэбиитэлэрэ кыргыһы ыһылар.

"Бир ныгыл Россия" партия Генеральнай Сэбиэтин чилиэнэ, "Бир ныгыл Россия" партия Саха сиригэ регионнааҕы политической сэбиэтин секретара Айсен Николаев бэйэтин эрдэтэҕэр бэлэтигэр, Саха сирэ Россияҕа биир бастакынан Ветераннар сылларын биллэрдэ.

"Ветераннарбыт иннинэригэр ытык изэспит - кинилэргэ сөгтөөх олоху хааччыһы, аан дойдуну фашизм ыар батталыгтан босхолобуттар албан ааттарын чокчотуһан Улуу дойдуга таһыһылар үрдүктүк ыатыллыахтаах... Билиги норуотпун, саха норуота, Улуу Кыайыга кыһарсипит кыаатынан мии ким туттабын", - дигэтэ Айсен Николаев.

ДЬОКУУСКАЙ. 2009 сыл ыам ыйын 9 күнүгэр 2010 сыл ыам ыйын 9 күнүгэр дьэри СР Президентэ Вячеслав Штыров Ытааҕынан республикаҕа Ветераннар сыллара биллэрилиннэ.

Улуу Кыайыҥ 64 сыла

КЫАЙЫҤ КҮНҮН КӨРСӨ КЫАЙЫҤ ЗНАМЯТА



Кыайыҥ Знамята 1945 сыллаахха муус устар 30 күнүгэр кыайыҥ орогойун уруйдуу тэлээрбитэ. Берлингэ кимин кииригитэ тоҕус дивизия ахсаанынан тоҕус сатыһыҥ быһаахтан ССРС быһааһын оҥорбуттара. Хас биирдик быһаахха уҥа алларга муунулар нүмүрдээх этэ. 150-с Идрицкай стрелковай дивизияга туттарбыт 5-с нүмүрдээх быһааһы 756-с стрелковай полка 150-с стрелковай дивизия разведчиктара Михаил Егоров уонна Мелтон Кантария Берлингэ иккистэн кимин кииригитэ. Маны барытын ыам ыйын 1 күнүгэр сарсыарда эрдэ самолеттан хаартыскага түһөрбүттөрө. Ол эрэри быһааһы зенитка суоһаах уотунан өстөөх сууларбыта. Онтон күнүс Кыайыҥ Знамята иккистэн Рейхстаг үрдүгэр кытара-кыһа турбу-

та. Ыам ыйын 3 күнүгэр быһааһы Рейхстаг үрдүгэр уһулан атын быһааһынан солбуйбуттара. Бос ыйын 20 күнүгэр разведчиктар Егоров уонна Кантария анал самолеттан Знамяны Москва куоракка аҕалытара.



Ити барыта 64 сыл аннараа өттүгэр буолбута. Онтон билигин дойдубут үрдүнэн Кыайыҥ күнүн орогойдуу хас биирдик оройуонга бочуоттаах мэрэтэ турар. Чурапчыбыттар ыам ыйын 8 күнүгэр Кыайыҥ Знамятын үөрүүдэх быһыга-майыга улуус дьаалтатын дьэтин үрдүгэр төрдүс быһааһынан аһыыбытара. Аҕа баһылыгыт С.И.Яковлев, улуус Муннаһын председателе В.В.Гуляев Улуу сэриг, ветераннар П.Т.Карсанов,

И.М.Павлов, улуустааҕы гимназия үөрэнээччигэ Дима Аммосов тыл этилэр. Петр Карсанов, Иван Павлов ол уоттаах, ыар сыллара ахтан-санаан аастылар, хас биирдин ыччат биллэхтээх, өйдүүхтээх дьэн санааларын этилэр.

Кыайыҥ Знамята Россия национальнай кимин туттуута буолар. Билигин РФ Сэбиэтин күүстэрин музейыгар үйэ-саас тухары харалла сытар. Быйылгыттан сарлаан хас сыл ааһы Кыайыҥ күнүн көрсө Кыайыҥ Знамята бар дьонго Аҕа дойдуга Улуу сэриг саната кыһа туруоҕа. Ити үтэс көлүөнэлэр көлүөнэлэр бэриллэн, кэлэр көлүөнэлэр ыччакка кыайыҥ үөрүүтүн көрөһүлэхтэ!

Аграфена КУЗЬМИНА.



Сана кинигэ

БУОЙУН-ХУДУОҢУННЬУК ИСТИН БЭЛЭБЭ

Бам бийн 8 күнүтэр улуустаагы кини библиотега кинигэ сүрөхтөнүктөн дьоро түтэнэ буолла. Кинигэ бырайыагы авторунан Лена Ивановна Попова буолар. Кинини кытта ахтылылары комуууута Петр Терентьевич кыһа Татьяна Петровна Карсанаева, кинигэни үбүлүүр бырайыак салаааччытынан культура управлениетын информативнай-методическай кинигэ салаааччыта Галина Гаврильевна Макарова дьонуннаахтык ылсан үлэлэтиллэр. Ошон истин ахтылылардаах, эриккэс хаартыскалардаах, хуудоһунньук бэйэтин үлэлэрэ кылларыллыбит борт сэрэх, үкүтэй кинигэ табыста. Кинигэ Петр Терентьевич 85 сааһыгар уонна ологун аргыһынан Мария Егоровнаһын ыл буолан озорбуттара 50 сылыгар анаанна. 250 экзemplардаах сана кинигэ Дьоккуускай куоракка "Арктика" редакциянай-издательскай кинигэ бэчээт-тэнэ.

Арылһаах нэһиликтен Бэрэ алааһын

Улуу Кыайыны 64 сылын көрсө Чурапчы дьоно-сэргэтэ, искусствонно таптааччылар борттоох бэлэни туттулар. Ол курдук, Ада дойдуну Улуу сэриитин ветерана, СР, РФ Хуудоһуннаахтарынан союһун чыыһыт "Трагедийскай кинигэ" бэлэни хаһаайына, СР культураны туйгуна, Чурапчы улуһун, Арылһаах нэһиликтин Бочуоттаах гражданина Петр Терентьевич Карсанаев дьыа кэргэттэрин үйэтигэр айар үлэтин сырдатар "Удьуору үйэтигэр буйуун-хуудоһунньук" дьон кинигэ кун сирин көрдө.



Удьуору үйэтигэр буйуун-хуудоһунньук

Карсанаевтар дьыа кэргэттэриттэн бизэ уол Ада дойдуну Улуу сэриигэр аттаабыттар. Сүрэхин аннынан бүөбүйдээн төрөппүт, үлэни кыайар-хотор улахан дьон гына улаатыннарбыт ийэ кинигэ дьылга маньык тургутуутун кини эрэ харааста үлэлэстэр. Уолаттартан үстөрү Афанасий, Николта, Бүөтүр тыаһыаах эргилтэн кэлбиттэр, Серафим уонна Сыннп сэрин толоонутар охтубуттар.

Саамай кыра уол Бүөтүр 1943 сэригэ сыллаахха ытырыллыбыта уонна 1944 сыллаахха уолтаах кыргыһыга улахан эһийини ылан, иккэс группалаах нэһилиит буолан төннүбүтэ. Оро эрдэвүттэн уруһуйдуур дьоруудаах уол, ол дьарыһын ийэ гынар бааттан, 1945 сыллаахха саллаат таһаһын кэспитион Дьоккуускайга художественнай училищегэ туттарсан киир-

битэ. Бизэ сыл бу училищегэ үөрөнөн учууталлаабыта, хуудоһунньуктаабыта. Пенсигэ Чурапчы десхоһутар үлэлээн тахсыбыта. Петр Терентьевич бизэ төгүл Комдрагмет быыстакатын саалатыгар персональной быыстакатын туруорда. Кини үлэлэрэ сахалы тыаһыга иттиллэр, дойдуга итин тапталы кудуһуллар.

Кинигэ бизэ бастан турар "Бөлөнүүскэй Бэрэппиттэн төрүттээх Карсанаевтар" дьон ааттаах бастакы баска Петр Терентьевич төрүттэрин туһунан сийлиһи сурулулубут. Иккис бас "Ада дойдуну көмүскүү биер ыалтан бизэ буйуун" дьон Аатыгар да этиллэрини, сэрин уотун ортотутар сылдьан кыайы туһунан туруулаһыт бизэ бырааттыы Карсанаевтар туустарынан эмиз сийлиһи чакчытар киирбиттэр. "Карсанаевтартан кыралара, талаанынан бастыһаара Бүөтүр Карсанаев" дьон ааттаах үһүс баска, сэрийиллэрин курдук, Петр Терентьевич бэйэтин туһунан ахтылылар киирбиттэр. "Айар үлэ сыанабыла" дьон бас хуудоһунньук айар үлэтигэр сыанабыл бизэр ис хоһоонноох ыстатыйалартан турар. Манна Афанасий Осипов, Афанасий Мунхалов курдук саха чулуу хуудоһунньуктары суруйууларара аараччы болоритотун тардаллар. Бөһсө бас аймахтары, биер дойдунулаахтары ахтылыларыгар аанаммыт.

Кинигэ биер сонун өрүгүнэн хуудоһунньук Улуу Кыайыны 60 сылын көрсө ытыллыбыт быыстакатыгар сылдьыбыт дьон санаалара кылларыллыбыта буолар. "Хартыяналарын кытта таптылар Чурапчыга алаастарынан тэнгэ хаамтыбыт. Туох да олус үкүтэйдэр, кэрэлэр, нарыннар, дойдун ахтылыһын уһугуннараллар", "Эти кэртини дьон горада - настоящий глоток свежего воздуха, издохнув которого полной грудью, можно почувствовать запах весны, любви, осени, лета, цветов, запаха реки", "Хартыяналарын көрөн сүрдүбүтүн астыһым Хай-

дах эрэ тыага булгуу-алтыы сылдьар курдук санаһым, санаабыр от-мас сыта-сымадук, чылыаах ырыата, улар охсорго иһиллэргэ дылы". Маньык истин, иһирэх тыллар хуудоһунньукка аанаммыттар. Балары тэнгэ араас таһыаһаах Махтал суруктар кинигэ кылларыллыбиттэр.

Петр Терентьевич ологун араас кэмэрин сырдатар хаартыскалар кинигэ саарыбаа суох суолталаах миэстэни ылаллар. Маньы таһыаһаах хуудоһунньук аараччытыгар улахан бөлөһүн уунар. Ол - кини элбэх сыллар усталаһыгар истин иһийитин ууран үлэлэһиит үлэлэрэ, ханьык да сыанага турбат хартыяналарын ойуулар. Саха кинигин хатылаһаах аһаһыта, саха кинигин олоһо-дьаһага, дьарыга хуудоһунньук айар үлэтин сүрүн тематынан буолар. Кинигэтин хас биридэи таарыһыта хатын сабырдаар, тийт мутукчата, кун сардангата буолан чакчы даһын дойдуга ахтылыны уһугуннарар, айыта устун хаамтарарга дылы.

Кырдыас саллааты, талааныаах хуудоһунньук кинигэ сүрөхтөнүктөн уонна Улуу Кыайыны бырааһылаһытынан Чурапчы улуһун баһылыга С.И.Яковлев, биер дойдунулаах И.П.Пономарев, социальнай көмүскэл управлениетын начальнига П.Д.Елисеева, ветераннар сөбизгэтэрин председателэ М.Н.Матвеева, Карсанаевтар ыалларын аатыттан Л.М.Винокурова, культура управлениетын начальнига Д.Д.Попов уода ээрдалэтиллэр.

Петр Терентьевич билигин Дьоккуускай куоракка озорор Дьоро түтэн түмүгэр буйуун-хуудоһунньук бар дьонугар анаан: "Ыраах тэлэһиң бардакка дойдун орду ахтылаһаах буолар эбит. Намчы үүнэһиннээх, нарын оттоох-мастаах, миниллээх астаах-үөлээх, үтүө дьонноох-сэргэлээх эбит мин дойдум. Ологу, төрөбүт дойдугутун, айылыны таптааһы, харыстааһы, кизин туттун" - дьон эттэ.

Кырдыас буйуун билигин даһын тэтиннээх, "Ока" массыанатын холкутук ылар, борт сэрэх. Ытытабыллаах Петр Терентьевичка чэппэн туртуу баһарабыт уонна истин сүрөхтөн, истин иһийиттэн тахсар истин иһийилээх үлэлэрин өссө да күүтэбит.

Оксана ЖИРКОВА.

Транспордаахтар болбонтологоругар

СУОЛ СЭРЭБИ ИРДИИР

Бам бийн 6 күнүтэр Чурапчы улуһун "Суолга сэрэхтээх буолууну көрөр" комиссиятын учараттаах муньага буолла. Муньагы улуус баһылыгынан солбуйааччы, комиссия председателэ П. П. Артамонов салайан ытты.

Улуус транспорга инспектора И. А. Максимов оскуолалар автобустарыгар лицензирование киирбитин, манна улуус үөрэтин управлениетын начальнигар В. Н. Корюковга сурук ыттылаһытын үрдүнэн бытаары тахсыбытын бэлэстэтэ. Бу ий 13-15 чыдыһаларыгар суоппардарга аналлаах 20 чаастаах булгуччулаах үөрэх ыттылаһаахтарын эттэ.

Технадзор В. Н. Сивцев "Трактор" операция ыттылаһытын уонна техникескай көрүү хаамыһын билиһиннэрдэ. Ол курдук улууска уһуонка МТЗ маркалаах 450, кытайскай маркалаах 194 турар, техникескай көрүүтэ графиттан хаалыы баар эрэри сорох нэһиликтэр, холобоор Болтоно, Хатылы, быыһыгы көрүүнү үкүтэй таһыаһаахтык барыттар. Онтон Диринг, Хадаар, Хайахсыт нэһиликтэргэ бытааннара, суолта бизэрин кыһамматтаахтар уһуунна. Итинэн учуоһа турбатах трактордар билигин да элбэхтэр. Маньы туоратыга участковой милиционердар үлэлэһиллэрэ наадатын эттэ.

Улуус ГАИ-тын начальнига Н. В. Сивцев улуус территориятыгар бу сылта көрөн баран суолта 3 быһылаан тахсыбытын, итинэн 1 оро, 3 улахан күйи эчэйиллэрэ тахсыбытын иһиттэрдэ. ГАИ үлэһиттэринэн 915 суол быраабылаһытын кини иһин боротуоһу оһоһуллубут. Мантан 21 күйи мировой суутунан көрүлүн, массыананы ылар быраалтара быһыллыбыт.

Ааспыт муньааха ыттылаһыт уураах туолууттар информация испиһинэ. Дьону таһар автобустары, транспордары бэрэбэрээлээһин ситтэ суох, ыттылаһыта, оскуолалар автобустара оролору таһалларыгар сөбүлүн (согласование) ылбаттара, 20 чаастаах үөрэх ыттылаһытата, тус сыллаах программа үкүтэйдик үлэһин иһигэ бэлэстэнэ.

Улуус үлэр харытабылын сүрүлүүр специалиһа С. И. Никитин куоракка дьону таһар автобустар суоппардара аһары түргэнэж сылдьалларын, билиэт биэрбэттэрин, сарсыардаангы медицинскэй, техникескай көрүүнү ааспака айанньылыларын, ол түмүгэр суолта быһылааннары таһаарыттарын ытты.

Комиссия председателэ П. П. Артамонов бэйэтин этиэттэр лицензированиены олоххо киилэрэргэ, 20 чаастаах үөрэхтэ тэрилтэлэр суоппардарын хайаан да үөрэттэрэллэрин ирдиллэргэ, трактордар техникескай көрүүлэрин ыттылаһа нэһиликтэр дьаһалтала, участковой инспектордар кыттылаһа ылалларыгар, ГАИ үлэһиттэргэ нэһиликтэргэ тахсан контуруолу күүһэрдаллэригэр, анал графитынан үлэһитлэригэр соруудахтаа. Бу ий 26 күнүгэр кизин ытырыһаах суолга сэрэхтээх буолуу болтуруостарын көрөр муньаах ыларга эттэ. Итинэн нэһиликтэр баһылыктара, оскуола директордара, участковой инспектордар сылдьалларын хааччыларга эттэ.

Комиссия муньааха көрүлүбүт болтуруоска аналлаах уураагы ылаһа.

Иван МАКСИМОВ, улуус транспорга инспектора.

Дьыа кэргэн декадата

Улууспут олохтоохторун, дьыа кэргэттэрин Аан дойдутаагы Дьыа кэргэн күнүнэн истинник ээрдалыһыт! Быйыл бу бырааһыаһыкка сөп түбөһүннэргэ бам бийн 15 күнүттэн 24 күнүтэр дьыа Дьыа кэргэн декадата биллэриллэр. Декада чэрчитинэн араас хабааннаах дьаһаллар ыттылаһахтара.

ДЕКАДА ДЬАҔАЛЛАРЫГАР КЫТТАРГЫТЫГАР ЫҢЫРАБЫТ

Бам бийн 15 күнүгэр, Дьыа кэргэн күнүгэр, күнүс 14 чаастан үткэс кубулуйбут Сибээни бырааһыаһыт тэриллэр. Быйыл бу тэрээһини кизин библиотека үлэһиттэргэ Ленин болуоссатыгар Сурутааччы күнүн кытта тэнгэ тэрийин ыттылаһахтара. Бырааһыаһыкка распада, сибээни арааһа тахсыага. Ошон хаһаайкалары распадааргытын атыга таһааргытыгар ыгырабыт.

Бам бийн 19 күнүгэр күнүс 15 чаастан ЧГФКСИ лекционнай саалатыгар эдэр ыччакка уонна оскуола үрдүк кылаастарын үөрөнөччөлэригэр аналлаах "Доруобай дьыа кэргэн - доруобай иһийи кээһин" дьон темага семинар ыттыллар. Бам бийн 20 күнүгэр Чурапчы нэһиликтин дьаһалтатын саалатыгар күнүс 11 чаастан эпизик отделын тэрийэллэһин оро иһийин, приемнай дьыа кэргэни тэриннэ баһаахтарга семинар буолар. Манна наадалаах сүбэлэри, көмө докумуоннары ылаахха сөп. Эмиз бу күн Ыччат сыһыан Эдэр ыл күнэ тэриллэр. "Айыллаан" Сыннаһан кыһагыгар күнүс 14 чаастан эдэр ылларга аналлаах "төгүрүк остоһу", күнүс 18 чааска дьыа консультациалар буолуохтара. Ыччаттар муньаахсыһар ыттылаһахтарга туһааннаах специалистар хоруйдары, сүбэ-ама биериктэргэ. Эһийи социальнай көмүскэл управлениетын специалиһын, пособие отделын үлэһитин, пенсионнай управление ийэ кэспитиһигэр специалиһын, социальнай страховкалааһын фондатын болонһынай листэргэ, путивкаларга сыһыарылаһыт специалиһын, ЗАГС отделын начальнигин, Чурапчы нэһиликтин уһууааннарын сөбиздиссайдэрин кытта си-

рой көрсөн кэспитиһийитин, сүбэлэтиһийитин сөп. Бу күнүс 19 чаастан "Айыллаан" СК-гэр эдэр ыллар улуустаагы конкурстара ыттыллар. Бу дьаһал кэмигэр Ыччат сылыгар бастакынан тэриллэһит ылга уонна бастакынан төрөбүт ороһу үөрүүлээх быһыага-майгыга сертификаттар туттарылаллар.

Бам бийн 21 күнүгэр улуус үрдүнэн ыттылар чөбүлүгүрдэр сүүрүү уонна хаамы күннэрин түмүктүүр дьаһалга Ленин болуоссатыгар тэриллэлэр, оскуола үөрөнөччөлэрин, студенттары уонна биридмиллээн дьону кэлэн көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыгырабыт.

Декада кэмигэр, ол эбэтэр бам бийн 15 күнүттэн 24 күнүтэр дьыа, "Айыллаан" СК-гэр Болтоно нэһиликтин Каргузовтар талааныаах дьыа кэргэттэрин быыстакатыга үлэллэрэ. Дьыа кэргэн олоһун-дьаһагын, сыннаһантын кэспити "Умугулубат түтүн" хаартыска конкурса быйыл эмиз тэриллэрин иһийиллэрэбит. Ошон дьыа кэргэнини түспүт хайа баһаар форматтаах хаартыскаларгытын улуус дьаһалтатын дьыа кэргэнтэ отделыгар бам бийн 20 күнүгэр дьыа күүтэбит. Бары үлэлэр улуустаагы телевидениени көрдөрүлүһүктэргэ, ытаһылаахтар биридмиллэһин наһарадалаһахтара.

"Мин кэрэ эйгэм" дьон оролору аналлаах хаартыска конкурсун ыччат психологическай кинигэ тэрийин ылар. Бу иһийи көрүүннээх конкурса үлэлэригин бам бийн 20 күнүгэр дьыа дьыа кэргэн отделыгар эбэтэр ыччат психологическай кинигэ тэрийин тиксэрэригэр.

Декада кэмигэр эдэр ыл кыһалларынан быһаарарга аналлаах үлэ күннэригэр уонна кэмигэр 44-009 нүмүргэ итэһэл телефоны үлэллэр. Аһал үөрөхтөөх, уопуттаах специалистар эһийи ыттылаһахтаргытыгар хоруйдуохтара, сүбэ-ама биериктэргэ.

Бука барыһынан Дьыа кэргэн декадатыгар көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыгырабыт.

Улуустаагы дьыа кэргэн отдела.

Ыам ыйын 12 күнэ — Сизэстэрэ күнэ

БЫРААҢЫННЫҢ СИТИИИЛЭРДЭЭХ КӨРСӨБҮТ

намын таһымнарын үрдүктүрүтүр болуптурдун уурабыт, араас дьаһаллары ыһабыт.

Дьоккуускайдаагы медицинскэй колледжи кытта ыкса сибээстөөхтүк үлэлибит. Ол курдук, кэбээтэр мытар куурустарыгар үөрөнүбүт. Быһарынан иккис кэлэн үөрэтэн 129 үлэһит уонна 29 уһуйаанга, оххуолаа улаһар орто анал үөрэхтөөхтөр үрдүктүн үөрөхтөн туһанылар. Сылга аайы экзамен тутан 190 үлэһит категориялаах уонна 220 үлэһит сертификаттаах. 2004 сыл-

чэрчитинэн "Будущее профессии создадим вместе. Образование - профессионализм - качество" дьээн орто анал үөрэхтөөх эмт үлэһиттэригэр республикатаагы конференция буолбута. Улуустан 4 куйууһа делегация кыттыһы ылан кэлбит. Кулун тутар ыйга улуус ыһытты "Дилбар хотун" конкурска Мылларайы улаһары билиһиннэри старшай сизэстэрэ ИИЗаболоткина кыттыбыт. 15 нобуһуһтэн кыттыбыттарыттан иккис иккис мистэр тахсан "Сандак хотун" номинация хаһаайкаһын буолбута.

Муус устар 8-9 күнүрүгэр Сунтаарга "Актуальные вопросы оказания первичной медико-санитарной помощи в сельской местности" дьээн республикатаагы конференцияа суһал көмө отделениегын фельдшера, СР доруобуйатын харыстабылын туйгуна М.Н.Готова "Проблемы оказания скорой помощи на селе" дьээн докладтаһынан кыттыбыт.

Ыһытты билиһиннэригэр чөл олоху пропагандалааччы, тарбахха баттанар куйууһа, поликлиника профилактика кабинетин фельдшера М.П.Валтаева бар. Кини кэтэхтэн ЧФКСИ-гэ үөрэнэр. Бу сыла Дьоккуускайга "Дьулуур" сүүрүүтүгэр 3 км 1 мистэ, Мэнэ-Ханалас Суола нэһилиэгэр Байкалов бириһингэр 3 км 2 мистэ, Уус-Алдан Курбунах нэһилиэгэр ветеринар сүүрүүтүгэр 1 мистэ, Мэнэ-Ханаласка Н.Матчилов бириһингэр 3 мистэ буолбута. Покровский куоракка "Эрксээн" сүүрүүтүгэр 5 км кытыла.

Быһыл 2009 сыл республика үрдүнэн Ыччат сылаһан биллэриллибит. Ошон биһиги эдэр ыччаттарыбын сырдатмаккытын бэрэбэйт. Чурапчы киһи билиһиннэригэр

эдэр үлэһиттэр тэрийбит "Харысхал" дьээн түмсүүлэр үлэһит. Салайааччынан эр бырааһа О.П.Соловьев таһымнаах 30-ча эдэр ыччаты түмэр. Бары ыһыттылар дьаһалларга актыыбынай кыттыһы ылаһарыттан иккис туттабыт, астына көрөбүт. Сүүрүн сүүрэр-көтөр, ситимнөөр, тутуах үлэһиттэригэр С.С.Новгородовы, Д.И.Слепцовы, М.А.Макаровы, П.П.Макаровы, А.П.Федоровы, М.К.Демьяновы, В.Е.Егоровы билиһиннэри. Ону таһынан Сергей Серафимович уонна Дмитрий Ильич улуус профсоюзун комитетын чилиһиннэри. Быһарынан хирүргүтүксий отделение оперативнай медицинаскэй бырааһа М.К.Демьянов улууска "Лучший специалист в области медицины 2008 года" номинация хаһаайына буолбута.

Коллегаларбын профессиональнай бырааһынныһыктарынан эрдэ-дээн туран, биһиги үлэһиттэригэр А.И.Перминов "Эдэр коллегаларбар" дьээн хоһоонуттан быһа тардан түмүктүүбүн.

... Барыдагы ыччанын
Ыһытты, ыһыттылар
Ылаһаран үлэһиттэргэр
Өрхөн өйдүт
Өлүгүтү кыһылар
Өлүгүтү кыһылар
Ыһыттылаах өрөстөнөрүк,
Ыһыттылаах санаабыт
Ыһыттылаах баһылар
Ыһыттылаах ыччаларынан,
Оттомонсо оройдотуулуут
Оһолтон оһолор
Ордуктаах оһолдоруулар,
Дьаһар дьаһарыт
Дьаһар дьаһарыт
Дьаһарынарынан туһулар...

И.С.САЛТЫНОВА,

Чурапчы улуусун
ыһыттылаах сизэстэрэ,
сизэстэрэ сибээстэрин
председателэ.

Убаастабыллаах бары орто анал үөрэхтээх коллегаларбытын Аан дойдутаагы сизэстэрэлэр күнүрүнэн итиитик-истииник аһардыһыт!
Эһиги талбыт идэритигэр бэриниһээх, үтүө суобастыма сайдарыгар сахалартан бастакы үрдүк үөрэхтээх бүгүһүгэр дылы салгынарыгар элбэх билиигитин туттабыт. Күн бүгүн коллектива ыһыттылар бары танабыт уонна эһиһэ иһиһастин да таһымылаах үлэ-айы, дьаһаллаах олоху бэрэбэйт!
Чурапчы улуусун киһи билиһиннэри салаатта, профкома, сизэстэрэлэр сибээстэре.

Саха сиригэр орто анал үөрэхтээх эмт үлэһиттэрин түмсүүтэ тэрийлэбитэ 11 сыл буолла. Быһарынан таһымнаах үлэһит ыһыттылар. Президентин Медцина национальнай киһини орто сүһүөх үлэһиттэрин кылаабынай специалиһа А.В.Яковлева таһымнаах үлэһит ыһыттылар. Кини СР уонна РФ доруобуйатын харыстабылын туйгуна, СР үлэһитэ.

Калинини сылларга Саха сирэ Россиятаагы түмсүүтэ кыттыһан улахан ситиһилиһиннэрибит. Сыл бүтүүтүгэр аан дойдутаагы медицинскэй сизэстэрэлэр сибээстэре уонна "Дилли" хампааньна тэрийбит конкурска 17 регион кыттыбыттан сахабыт кыһа А.И.Обутова бастаата. Кини билиһиннэри ИИЗаболоткина орто сүһүөх үлэһиттэрин сүүрүүтүгэр кылаабынай быраас солбуулааччытынан үлэһит.

Биһиги Чурапчы улуусун орто анал үөрэхтээх эмт үлэһиттэре республикатаагы 30 бырыһыан көрөдүбүт. Ол күнүгэр быһыл күһүн Чита куоракка үөрөх семинарыгар кыттар чиксэ тигистибит. От ыйыгар Дьоккуускай куоракка "Вестник" Россиятаагы сизэстэрэлэр ассоциа-



циялар уонна "Сестринское дело" сурунаал редакциятыттан кэлэн конференциялаһабыт таһымнаах. Ол дьаһалта кыттыһы ыһаары бэлэмнэһибит.

Чурапчы улуусун доруобуйа харыстабылын эйгэтэн орто анал үөрэхтээх үлэһитэ 258. Кэбээтэр ортолорутар 3 РФ доруобуйатын харыстабылын туйгунара, 35 СР доруобуйатын харыстабылын туйгунара бааллар. Сыл аайы профессио-

налаах медицинскэй институт иһинэн үрдүкү сизэстэрэ салаата аһылыбыта. Биһиги кэбээтэртэн 17 үлэһит үрдүк үөрэххэ үөрэнэр.

Коллектива, нэһиликка, улуус, республика ыһыттылар бары дьаһалларга актыыбынай кыттыһы ыһаары дьулуһабыт. Быһыл отууһу ый 6 күнүгэр Дьоккуускайга Санкт-Петербург куоракка ыһыттыбыт Бүтүн Россиятаагы съезд

Федеральнай чэпчэтинэн туһанааччы болбомтотугар

ЕДВ КЭЭМЭЙЭ УЛААТЫТЫН ТУҢУНАН

Дойдубут Президент Дмитрий Медведев иһин баттаабыт "О внесении изменений в Федеральный закон "О бюджете Пенсионного фонда Российской Федерации на 2009 год и на плановый период 2010 и 2011 годов" дьээн федеральнай сокуонга олохторун ыйдаагы харчынан төлөбүрү (ЕДВ) онгору федеральнай бюджет харчыта 11,52 млрд. солкуобайынан улаатта.

Эрдэ ЕДВ кээммэйэ муус устар 1 күнүттэн 8,5 % улаатан турар. Ол көнө муус устар 28 күнүгэр ыһылыбыт "О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в целях повышения уровня материального обеспечения отдельных категорий граждан" федеральнай сокуонга олохторун ЕДВ улааттыла 13% тэннэстэ. Муус устар ыйга ЕДВ ыһааччылар 8,5 % улааппыт сууманы ыһыттыла, ол иһин 13 %-на тийэр муус устар ыйдаагы харчы ыһааччылар эбиллэн барда.

Холобур, Иванов И.И. 2-с степеннээх инбэлэһиттэргэ. Кини ыйдаагы харчынан төлөбүрү эрдэ 799 солк. эта. Иванов муус устар ыйга 8,5 % индексациялааһынан 868 солк. ыһыттыла. Онтон ыһааччылар көнө 938 солк. (903+35) ыһаар. Ол иһингэр 903 солк. ыйдаагы ЕДВ 13% улааппыт кээммэйэ, 35 солк. муус устар ый ордуна (доплата: 903-868=35 солк.) буолар. Бас ыһааччы уонна онтон салгыы ыйдарга Иванов И.И. ыйдаагы ЕДВ-та 903 солк. буолар.

Ол курдук, бас ыһаан 1 күнүттэн 3-с степеннээх инбэлэһиттэргэ - 1521 солк., 2-с степеннээх инбэлэһиттэргэ - 903 солк., 1-кы степеннээх инбэлэһиттэргэ - 595 солк., инбэлэһит оролого - 903 солк., сэрини кыттыһааччыларга - 2447 солк., ордуболорго - 286 солк., Чечня, Афганистан сэринилэригэр ветераннарыгар - 1058 солк. тэннэстэ. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт.

Ол курдук, бас ыһаан 1 күнүттэн 3-с степеннээх инбэлэһиттэргэ - 1521 солк., 2-с степеннээх инбэлэһиттэргэ - 903 солк., 1-кы степеннээх инбэлэһиттэргэ - 595 солк., инбэлэһит оролого - 903 солк., сэрини кыттыһааччыларга - 2447 солк., ордуболорго - 286 солк., Чечня, Афганистан сэринилэригэр ветераннарыгар - 1058 солк. тэннэстэ. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт.

Ол курдук, бас ыһаан 1 күнүттэн 3-с степеннээх инбэлэһиттэргэ - 1521 солк., 2-с степеннээх инбэлэһиттэргэ - 903 солк., 1-кы степеннээх инбэлэһиттэргэ - 595 солк., инбэлэһит оролого - 903 солк., сэрини кыттыһааччыларга - 2447 солк., ордуболорго - 286 солк., Чечня, Афганистан сэринилэригэр ветераннарыгар - 1058 солк. тэннэстэ. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт. Бу категорияга көнөр дьон бары социальнай пакекка бэрэбэйт.

595 солк.+570 солк.=1165 солк. эмтэн, санаторийтан аккаастаннарына.

- Инбэлэһит оро:
903 солк.+641 солк.=1544 солк. социальнай төлөрү аккаастаннарына ыһаар;
903 солк.+71 солк.=974 солк. босхо айантан аккаастаннарына;
903 солк.+570 солк.=1473 солк. эмтэн, санаторийтан аккаастаннарына.

- Сэрини кыттыһааччыларга:
2447 солк.+641 солк.=3088 солк. социальнай төлөрү аккаастаннарына ыһаар;
2447 солк.+71 солк.=2518 солк. босхо айантан аккаастаннарына;
2447 солк.+570 солк.=3017 солк. эмтэн, санаторийтан аккаастаннарына.

- Ордубо:
286 солк.+641 солк.=927 солк. социальнай төлөрү аккаастаннарына ыһаар;
286 солк.+71 солк.=357 солк. босхо айантан аккаастаннарына;
286 солк.+570 солк.=856 солк. эмтэн, санаторийтан аккаастаннарына.

- Чечня, Афганистан сэринилэригэр ветераннара:
1058 солк.+641 солк.=1699 солк. социальнай төлөрү аккаастаннарына ыһаар;
1058 солк.+71 солк.=1129 солк. босхо айантан аккаастаннарына;
1058 солк.+570 солк.=1628 солк. эмтэн, санаторийтан аккаастаннарына.

2010 сыла социальнай аккаастаннарга сайабылыанна биригэр бэрэбэйт уларыттыла. Урут социальнай аккаастаннааччылар сыл аайы кэлэн сайабылыанна суруйаллар эта. Быһылыттан сайабылыаннаах социальнай ыһыттылар уларытар аро буоллаччылар сайабылыанна суруйаллар. Холобур, Иванов 2009 сыла социальнай аккаастаннаах харчынан ыһааччылар. Кини 2010 сыла төттөрү босхо рещебонко эмтэн ыһааччылар буоллаччылар, сайабылыаннаах кэлэн суруйар, салгыы харчынан ыһааччылар буоллар буоллар сайабылыанна суруйар ирдэмэт. Бу сайабылыаннаах аһынан 1 күнүгэр дьээн хомулданылар. Сайабылыаннаах бэрэбэйт иһинэн үчүгүйдүт толкуһунарыгыттар субсидиябит. Ол курдук, эмтэн аккаастаннаахтарына, сыла быһа босхо эмтэн туһаммаах уонна ол сыл санаторийга эвэр барбаккыт, реабилитациялар программага (ИПР) суруллубут өгөһөрүтүн туһаммаах. Холобур, инбэлэһит кэлэсхотон, истэр аппарата уода. социальнай аккаастаннаах дьон ыһааччылар.

Сайабылыаннаах инбэлэһит бэйэ аро кэлэн суруйан биһиги, аһыт кыһынан ыһаар буоллаччылар, хайаан да ирдэнэр бэрэбэйт биһиги бэрэбэйт буолуохтаах. Аһыт кыһыттан биһиги бэрэбэйт сайабылыаннаах ыһыттыбит.

Аһытты 1 күнүттэн сайабылыаннаах ыһыттыбит, көрөбүт сайабылыаннаах төттөрү бэрэбэйт.

РФ Пенсионнай фондатын
Чурапчы улуусун үлэһиттэригэр управлениета.

01 иһитиннэрэр

Бу сыл бастакы кварталыгар Чурапчытаагы ИК-салаах быһылаах-майгыга уоттан быһыһар этэрээт Чурапчы, Кытаанах, Арылаах, Аларар, Болотур, Хатыла, Болтоно, Мугудуй, Одьулуун, Соловьев, Хахайлах нэһиликэлэригэр уоттан сэрэхтээх буоларга дьон оһолор дьыһаһыттар элбэх киһи мустар объектарыгар сыһаах-соруһаах профилактическай үлэлэри ыһыттылар. Олохтоохтор баһаар буолар түгүнүгэр туту гынарга үөрөнүһүт, информацийалары иһиттиһүт. Уонсайа Чурапчы улуусун бу профилактическай операция барыта 1842 киһи кытыла.

УОТТАН СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУҢ!

Чурапчы нэһиликэлэр "Кытаанах", "Березна", "Каскай", "Мичел", "Улыба", "Туулукчаан" сир уһулааһынарыгар инструктаж, уоттан сэрэхтээх буоларга уонна оһолор эвакуациялаһыттар үөрэх ыһыттыла. Үөрэтти түмсүүтүн ыһааччылар, үлэһит персонал эвакуация бэлэм, оһолор түргэнник таһаарынан, таһаардыа бэлэбэйт сиргэ таһаардылар. Уонсай эвакуацияны 3-4 мүнүүтэ иһинэн бүтэрдилэр. Маныах ис хоһоонох үөрэх ЧФКСИ объектарыгар, студинарга, үлэһиттэргэ ыһыттыла.

Статистика көрдөрүтүн, баһаар ордук саас уонна күһүн эбилэр. Умайы ыһааччы умайыттан, таһаар уоттан сэрэр суох буолууттан таһаар. Үлэһит тэрийлэһиттэргэр, оһолор дьыһаһыттар баһаар таһаарытын тутулар хас биһиги киһи баһаарынай быраабылаары тутуһуохтаах, малды сэрэхтээх буолуохтаах. Мантан саас маныах сүүрүн баһаарынай быраабылаары тутуһаарытын уматтыт.

- Дьэ таһаар таһаар кун бөү умайыттан;
- Бөү умайтар сир дьэ таһаартан 50 м ыһаар буолуохтаах;

- Таһаар сыһаан уоту олоонно оттут, барыахыт иһинэн уматтыт;

- Түргэнник умайтар эттигэри (бензин, соллорка-ны) сэрэхтээх тутуһут;

- Электр-газосаарынай уонна аһаар үлэлэр бары көрүнүгүн толоруула хонтуруол күүһүрүөхтөөх;

- Нэһиликэлэр дьаһаллалара, тэрийлэлэр салайааччылар, бас билиһиннэри баар баһаары уматтылаах тутуулар техникаларгыттан (водоэоттары) малды бөлөм буолалларын ирдэн. Бастакынан тутуулар иһинэн, сөнүтүһүтүлэр мистэтигэр баар буолалларын хаччыттар;

- Тэрийлэлэр баһаарынай водоем баар буолуохтаах. Массылаа көнөр-таһаар 12х12 м кырата суох сирдээх буолуохтаах.

Бу сыла Россия Ыскалаах быһылаах-майгыга этэрээт тэрийлэһиттэ үбүлүөдүөх 360 сылаан Чурапчы улуусун сая баһаарынай "Урал" массылаа кэлэ.

Г.П.ЛЕУСТРОВ,
Чурапчытаагы Ыскалаах быһылаах-майгыга управление инструктора.

Адрес: 671670 Чувашын сэл, Карл Маркс уул, 26 "а". Индекс: 54907. Холбоот нэвчиллэг үстэ: оптикунуу, чаплилэгэ уонно субуоток тухал.